

EUROPOS
KOMISIJA

Strasbūras, 2025 04 01
COM(2025) 163 final

KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

**Modernizuota sanglaudos politika
Laikotarpio vidurio peržiūra**

Modernizuota sanglaudos politika. Laikotarpio vidurio peržiūra

ES sutartyse¹ nustatyta, kad solidarumo ir sanglaudos skatinimas, visų pirma regionų išsivystymo lygio skirtumų mažinimas, yra vienas iš pagrindinių Sąjungos tikslų. Sanglaudos politikos politinė ir ekonominė svarba laikui bėgant tik didėjo, atsižvelgiant į Europos integracijos pažangą, visų pirma į bendrosios rinkos kūrimą. 2010 m. ataskaitoje dėl bendrosios rinkos nurodyta, kad „rinkos integracija galėtų būti naudinga visiems tik tuo atveju, jei kartu būtų imtasi ES lygmens veiksmų struktūriniam disbalansui panaikinti subnacionaliniu lygmeniu“. Nepaisant kelių dešimtmečių dedamų didelių pastangų, sanglaudos ir regioninių skirtumų mažinimo Europoje tikslų įgyvendinimui šiandien kyla nemažų iššūkių. Lettos pranešime atkreipiamas dėmesys į besiformuojančią nuostatą, jog bendroji rinka turi neigiamą poveikį pasiskirstymui ir pabrėžiama, kad „jei šis klausimas nebus sprendžiamas, tokia nuostata gali pakenkti visuomenės ir politinei paramai, kuri yra gyvybiškai svarbi tolesnei bendrosios rinkos sėkmei“.

Kadangi iš esmės pasikeitusi pasaulinė aplinka daro asimetrišką poveikį žmonėms ir teritorijoms, prisitaikymo išlaidos gali neproporcingai tekti tam tikriems ES regionams ir ekonomikos sektoriams, todėl teritoriniai, socialiniai ir ekonominiai skirtumai gali padidėti.

Pirmininkės U. von der Leyen 2024–2029 m. politinėse gairėse, parengtose remiantis konsultacijomis su Europos Parlamentu ir Europos Vadovų Tarybos 2024–2029 m. darbotvarke, nustatyti pagrindiniai nauji politiniai Sąjungos prioritetai šiems uždaviniams spręsti, tokie kaip:

- naujas Europos tvaraus klestėjimo ir konkurencingumo planas, įskaitant švarios pramonės kursą;
- nauja Europos gynybos ir saugumo era;
- žmonių rėmimas, mūsų visuomenės ir socialinio modelio stiprinimas;
- mūsų gyvenimo kokybės – apsirūpinimo maistu saugumo, vandens ir gamtos – išlaikymas;
- ES pasirengimo ir parengties būsimoms krizėms didinimas.

Sanglaudos politikai būdingas lankstumas siekiant reikšmingai prisidėti prie pirmiau minėtų naujų ir gyvybiškai svarbių prioritetų įgyvendinimo, kartu įgyvendinant pagrindinį tikslą – mažinti skirtumus; tai yra labai svarbu Europos projektui.

Bendradarbiaudama su nacionalinėmis, regioninėmis ir vietos valdžios institucijomis, Komisija siūlo pasinaudoti sanglaudos politikos laikotarpio vidurio peržiūra, siekiant kuo labiau padidinti šios politikos indėlį įgyvendinant dabartinius ir naujus Sąjungos politinius prioritetus ir padidinti jos poveikį ekonominei, socialinei ir teritorinei sanglaudai.

Siekdama palengvinti šį procesą, Komisija siūlo sanglaudos politikos fondų reglamentavimo sistemos tikslinius pakeitimus², kad i) **investavimo prioritetai būtų suderinti** su kintančiomis ekonominėmis, socialinėmis ir geopolitinėmis aplinkybėmis, taip pat su mūsų

¹ ES sutarties 3 straipsnis ir SESV 174 straipsnis.

² Reglamentai (ES) 2021/1056, (ES) 2021/1058 ir atskirai priimtas Reglamentas (ES) 2021/1057.

klimato ir aplinkos tikslais ir ii) **būtų nustatytas didesnis lankstumas ir paskatos**, siekiant sudaryti palankesnes sąlygas greitai panaudoti išteklius ir paspartinti programų įgyvendinimą.

1. 2021–2027 m. sanglaudos politika. Dabartinė padėtis

Nepaisant 2019 m. pradžioje pradėtų derybų dėl 2021–2027 m. programavimo laikotarpio ir valstybių narių užmojų užtikrinti, kad programos būtų parengtos priimti iki 2020 m. pabaigos, **jos faktiškai pradėtos įgyvendinti 2023 m., t. y. daugiau nei metais vėliau, nei numatyta.**

Taip atsitiko dėl įvairių veiksnių, visų pirma dėl vėlavimo priimti politiką reglamentuojančius reglamentus ir poreikio reaguoti į viena po kitos kilusias krizes, įskaitant COVID-19 pandemiją, karą prieš Ukrainą ir dėl to kilusią energetikos krizę, taip pat dėl to, kad pirmenybė buvo teikiama „Next Generation EU“ priemonių, visų pirma Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės (EGADP), kurios terminai buvo trumpesni, įgyvendinimui. Be to, šie veiksniai padarė neigiamą poveikį valstybių narių valdžios institucijų gebėjimams planuoti ir greitai įgyvendinti investicijas.

2021–2027 m. programavimo laikotarpio mokėjimų lygis yra panašus į mokėjimų lygį panašiu etapu po 2014–2020 m. programavimo laikotarpio reglamentavimo sistemos priėmimo³, tačiau laiko panaudoti visus dabartinio ciklo išteklius yra mažiau⁴.

Svarbiu įrankiu, padėjusiu ES reaguoti į COVID-19 pandemiją, tapo sanglaudos politika, nes pagal ją buvo galima reikšmingas priemonės diegti regioniniu ir vietos lygmenimis⁵. Tada ją vėl prireikė panaudoti reaguojant į Rusijos agresijos karo prieš Ukrainą padarinius (taikant sanglaudos veiksmus dėl pabėgėlių Europoje (CARE)⁶, lanksčią pagalbą teritorijoms (FAST-CARE)⁷ ir Europos saugumo veiksmų priemonę (SAFE)⁸ MVĮ ir pažeidžiamų namų ūkių didelėms energijos išlaidoms remti). Kai visoje Europoje padidėjo potvynių intensyvumas ir mastas, pagal sanglaudos politiką buvo pasiūlyta priemonė RESTORE⁹.

³ 2024 m. gruodžio mėn. grynasis tarpinių mokėjimų lygis buvo 4,2 % viso 2021–2027 m. paketo, t. y. šiek tiek didesnis nei 2017 m. birželio mėn. (3,6 %), t. y. tuo metu, kai buvo praėjęs atitinkamas laiko tarpas po sanglaudos politikos reglamentų priėmimo.

⁴ 2014–2020 m. DFP cikle vadovaujančiosios institucijos turėjo 3 metus po ciklo pabaigos (t. y. 2023 m.) pateikti prašymus, o 2021–2027 m. cikle jos turi 2 metus po ciklo pabaigos (t. y. 2029 m.).

⁵ Įgyvendinant Atsako į koronaviruso grėsmę investicijų iniciatyvą, Išplėstinę atsako į koronaviruso grėsmę investicijų iniciatyvą ir iniciatyvą „REACT-EU“.

⁶ 2022 m. balandžio 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2022/562, kuriuo dėl sanglaudos veiksmų dėl pabėgėlių Europoje (CARE) iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1303/2013 ir (ES) Nr. 223/2014, (OL L 109, 2022 4 8, p. 1).

⁷ 2022 m. spalio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2022/2039, kuriuo dėl papildomo lankstumo Rusijos Federacijos karinės agresijos padariniams šalinti iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1303/2013 ir (ES) 2021/1060 FAST (lanksti pagalba teritorijoms) – CARE, (OL L 275, 2022 10 25, p. 23).

⁸ Pagal sanglaudos politiką remiamos įperkamos energijos priemonės, kaip plano „REPowerEU“ dalis. 2023 m. vasario 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2023/435, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2021/241, kiek tai susiję su skyriais „REPowerEU“ ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planuose, ir iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1303/2013, (ES) 2021/1060 bei (ES) 2021/1755 ir Direktyva 2003/87/EB, (OL L 63, 2023 2 28, p. 1).

⁹ 2024 m. gruodžio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/3236, kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (ES) 2021/1057 ir (ES) 2021/1058, kiek tai susiję su skubia regionine atstatymo parama (RESTORE).

Be to, tai, kad dėl didelės sanglaudos politikos paketo biudžeto dalies dar nesudaryta sutarčių, **suteikia galimybę pasinaudoti sanglaudos politikos lankstumu ir apimtimi, kad programos būtų perorientuotos į neatidėliotinus naujus iššūkius**, su kuriais Europos Sąjunga susiduria dėl kintančios pasaulinės aplinkos. Be to, taip sudaromos sąlygos **tikslingai keisti sanglaudos politikos taisykles**, kad valstybių narių valdžios institucijos galėtų greičiau reaguoti į neatidėliotinus investicijų poreikius.

Todėl būtina išnagrinėti visas galimybes tiek pakoreguoti priemonių kryptį, tiek padidinti jų veiksmingumą, kartu spartinant programų įgyvendinimą.

2. Laikotarpio vidurio peržiūros panaudojimas reaguojant į kylančius iššūkius

Pastaraisiais metais geopolitinei dinamikai būdingas didelis neapibrėžtumas, dėl kurio reikia iš esmės iš naujo įvertinti ES strateginį savarankiškumą, atsparumą ir parengtį. Šie pokyčiai vyksta kartu su žaliaja, socialine ir technologine pertvarka, kuri sparčiai performuoja mus supantį pasaulį. Dėl šių vienu metu vykstančių pokyčių kylantys iššūkiai išsamiai išnagrinėti 2024 m. rugsėjo mėn. paskelbtame Draghi pranešime „Europos konkurencingumo ateitis“. Pranešime pabrėžiama, kad reikia skubiai panaikinti atotrūkį inovacijų srityje, stiprinti ekonomikos konkurencingumą, kaip augimo galimybę taikant dekarbonizaciją, ir mažinti išorės priklausomybę įvairinant tiekimo grandines ir investuojant į atsparumą klimato kaitai, vidaus lygmeniu gaminamą žaliąją energiją ir ypatingos svarbos sektorius.

Reaguojant į tai, jau pradėtos kelios svarbios iniciatyvos, kuriomis siekiama didinti ES ekonominį atsparumą ir strateginį savarankiškumą. Tai, be kita ko, „REPowerEU“ – Komisijos atsakas į socialinius ir ekonominius sunkumus ir pasaulinės energijos rinkos sutrikimus, kuriuos sukėlė Rusijos agresija prieš Ukrainą, ir Europos strateginių technologijų platforma (STEP), kuria siekiama stiprinti Europos lyderystę technologijų srityje. Tai papildo jau vykdomas intervencines priemones pagal sanglaudos politikos programas ir Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę (EGADP), siekiant remti struktūrinius pokyčius valstybėse narėse bei regionuose ir didinti jų atsparumą. Valstybės narės galėtų pasinaudoti papildomais ištekliais, kad į savo ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus įtrauktų plano „REPowerEU“ skyrius, siekdamos paskatinti reformas ir investicijas, kuriomis įvairinamas ES energijos tiekimas, spartinama žaliaji pertvarka ir remiami pažeidžiami namų ūkiai. 2025 m. kovo 26 d. priimta ES pasirengimo krizėms strategija dar labiau prisidės prie ES atsparumo didinimo.

Remiant šiuos prioritetus labai svarbi yra sanglaudos politika, kaip pagrindinė ES investicinė priemonė pagal daugiamečę finansinę programą (DFP). Ja skatinamos tikslinės investicijos, kuriomis prisidedama prie ekonominės, socialinės ir teritorinės sanglaudos, o kartu priimami kylantys iššūkiai.

Tačiau 2021–2027 m. sanglaudos politikos fondų reglamentavimo sistema buvo parengta, dėl jos derėtasi ir ji buvo priimta 2019–2021 m., o programos buvo priimtos prieš įvykstant keliems svarbiems geopolitiniais ir ekonominiams įvykiams, dėl kurių kai kurie ES strateginiai politiniai prioritetai nuo to laiko pasikeitė.

Partnerystės susitarimai ir nacionalinės bei regioninės sanglaudos politikos programos taip pat buvo parengtos ir patvirtintos per tą patį laikotarpį, taip atspindint tuo metu nustatytus prioritetus ir **atsižvelgiant į ekonominius pagrindus, kurie labai pasikeitė** dėl nenumatytų išorės sukrėtimų, pavyzdžiui, energetikos krizės ir kintančios pasaulinės prekybos ir saugumo aplinkos.

Atsižvelgdama į tai ir remdamasi 2024–2029 m. politinėmis gairėmis, **nuo 2024 m. gruodžio mėn.** Europos Komisija **pradėjo išsamias konsultacijas su valstybėmis narėmis, regionais ir vietos valdžios institucijomis**, kad sužinotų apie jų požiūrį į jų politinius prioritetus ir tai, kaip būtų galima pritaikyti sanglaudos politiką siekiant geriau juos įgyvendinti. Tiek valstybėse narėse, tiek Briuselyje buvo surengtos diskusijos su nacionalinių vyriausybių, regionų, įskaitant atokiausius regionus, miestų ir ne miesto teritorijų (pavyzdžiui, salų) atstovais. Komisija taip pat kreipėsi į Europos Parlamentą ir Europos regionų komitetą¹⁰.

Per šias konsultacijas sutarta, kad laikotarpio vidurio peržiūra galima pasinaudoti siekiant i) įtraukti naujus ES prioritetus į 2021–2027 m. sanglaudos programas ir ii) paspartinti investicijas imantis supaprastinimo veiksmų.

Siekiant šių dviejų tikslų, prie šio komunikato pridedamame pasiūlyme dėl teisėkūros procedūra priimamo akto pateikti **reikalingi tiksliniai** sanglaudos politikos fondus reglamentuojančių reglamentų **pakeitimai**. Šie pakeitimai ir naujos sanglaudos politikos dalyviams jų teikiamos galimybės suderinti savo programas su naujais prioritetais yra aprašyti tolesniuose šio komunikato skirsniuose. **Šiuose pakeitimuose daugiausia dėmesio skiriama toms politikos sritims, kurias per minėtas konsultacijas keletas suinteresuotųjų subjektų nurodė kaip aktualiausias.**

Tolesniuose skirsniuose aprašomi ne tik siūlomi reglamentavimo pakeitimai, bet ir kiti būdai, kaip valstybės narės gali kuo labiau padidinti savo sanglaudos politikos investicijų poveikį mūsų bendrų prioritetų įgyvendinimui.

Atotrūkio inovacijų srityje mažinimas, konkurencingumo didinimas ir dekarbonizacija

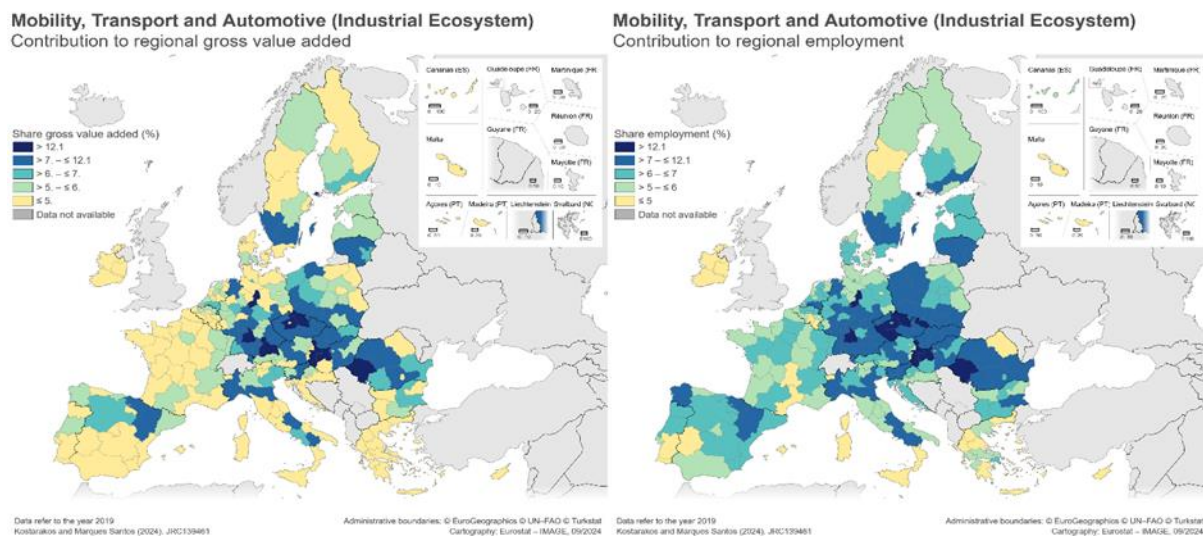
Neseniai Komisijos priimtame Konkurencingumo kelrodyje nustatyta ateinančių penkerių metų kryptis, kaip atgaivinti ekonomikos dinamiškumą Europoje. Todėl kelrodis turėtų suteikti informacijos diskusijoms dėl sanglaudos politikos laikotarpio vidurio peržiūros, perorientuojant 2022 m. priimtas programas, grindžiamas reglamentavimo prioritetais, dėl kurių derėtasi ir susitarta 2019–2021 m., į skubius šiandienos uždavinius, t. y. panaikinti inovacijų atotrūkį, dekarbonizuoti ekonomiką, kad būtų padidintas konkurencingumas ir sumažinta priklausomybė, ir investuoti į naujus augimo sektorius, atsižvelgiant į regionų ekonominę struktūrą.

Todėl atėjo laikas valstybėms narėms ir regionams išnagrinėti, ką dar galima padaryti, kad būtų panaikintas atotrūkis inovacijų srityje ir sparčiau sustiprinta technologinė parengtis, projekcija į tarptautines rinkas ir pagerinta MVĮ konkurencinė padėtis.

Pasaulinės dinamikos ir pramonės pertvarkos neigiamas poveikis kai kuriems regionams buvo didesnis nei kitiems. Nuo vienos pramonės šakos (galbūt nuo energijai imlios pramonės šakos), kurios inovacijų ekosistema yra specialiai pritaikyta ir susaistyta, pernelyg priklausomiems regionams kyla daugialypių iššūkių pereinant prie ekonomikos augimo ir klestėjimo.

¹⁰ Visų pirma, 2025 m. sausio 27 d. vykdomasis pirmininkės pavaduotojas Fitto dalyvavo keičiantis nuomonėmis su Europos Parlamento Regioninės plėtros komitetu (REGI) dėl sanglaudos politikos ateities ir dalyvavo 2025 m. vasario 20 d. Regionų komiteto plenarinėje sesijoje.

Pavyzdžiui, daugelyje regionų automobilių, statybos ir gamybos pramonę reikia pertvarkyti, diegti mažo anglies dioksido kiekio technologijas ir daugiau žiedinių procesų, taip pat skaitmenizuoti jos procesus, kad ji išliktų konkurencinga.

2021–2027 m. laikotarpiu beveik 34 mlrd. EUR sanglaudos finansavimo padeda plėtoti ir stiprinti mokslinių tyrimų ir inovacijų pajėgumus, pažangiųjų technologijų diegimą ir specializuotus įgūdžius.

Konkurencingumą taip pat skatina viešųjų paslaugų skaitmenizavimas ir dirbtinio intelekto (DI) integravimas viešajame ir privačiajame sektoriuose. Pagal sanglaudos politiką jau teikiama didelė parama skaitmeninei pertvarkai, įgyvendinant 31 mlrd. EUR vertės projektus, pavyzdžiui, daiktų interneto, tinklo paribio kompiuterijos, dirbtinio intelekto, robotikos ir išplėstinės realybės arba e. valdžios ir e. sveikatos srityse.

Galiausiai prieiga prie saugių ir tvarių ypatingos svarbos žaliavų šaltinių ir nulinio ŠESD balanso technologijų yra labai svarbi visų galutinės grandies pramonės šakų konkurencingumui. 2025 m. kovo 25 d. Komisija pagal Ypatingos svarbos žaliavų aktą atrinko pirmąjį strateginių projektų sąrašą. Tokie projektai tampa tinkami finansuoti pagal STEP.

Atsižvelgdama į tai, kad konkurencingumo iššūkiai daro poveikį visiems ES regionams, **Komisija siūlo, kad ERPF ir SF paramą projektams, patenkantiems į STEP taikymo sritį, būtų galima gauti visuose regionuose**, įskaitant labiau išsivysčiusius Sąjungos valstybių narių regionus, kurių BVP vienam gyventojui viršija ES 27 vidurkį. Be to, Komisija siūlo panaikinti 20 % ERPF asignavimų, skirtų perprogramavimui orientuojantis į STEP, viršutinę ribą. STEP pakeitimų pateikimo terminas gali būti pratęstas iki dviejų mėnesių nuo kartu su šiuo komunikatu siūlomų reglamentavimo pakeitimų įsigaliojimo dienos.

Svarbu pripažinti ir stiprinti **didelių įmonių vaidmenį** vykdant regioninę plėtrą, nes jos pirmąja mokslinių tyrimų, inovacijų, žinių ir technologijų perdavimo kitoms savo vertės grandinės įmonėms srityse. Pagal sanglaudos politiką didelėms įmonėms jau skiriama 9 mlrd. EUR ir matoma nuolatinė pažanga – daugiau kaip ketvirtadalis suplanuotų išteklių skiriama atskiriems MTI projektams didelėse įmonėse. Iki šiol visoje Europoje finansuota dešimt bendriems Europos interesams svarbių projektų (BEISP). Tai apima, pavyzdžiui,

vandenilio projektus Estijoje, Nyderlanduose ir Lenkijoje arba mikroelektronikos projektus Graikijoje, Lenkijoje ir Italijoje. Komisija padeda valstybėms narėms nustatyti paramą būsimiems BEISP projektams.

Siekdama kuo labiau padidinti ES paramos, teikiamos ekonomikos augimui ir konkurencingumui skatinti, poveikį ir jei laikomasi SESV 107 ir 108 straipsniuose ir taikytinose gairėse nustatytų Sąjungos valstybės pagalbos taisyklių, **Komisija siūlo išplėsti paramos gamybinėms investicijoms į įmones, kurios nėra MVI, aprėpti pagal ERPF tais atvejais, kai finansiniai ištekliai naudojami 1) investicijoms, kuriomis prisidedama prie STEP tikslų įgyvendinimo, remti, 2) pramonės pajėgumams didinti siekiant skatinti gynybos pajėgumų didinimą, 3) prisidėti prie bendro intereso Europos gynybos projekto arba 4) sudaryti palankesnes sąlygas pramonės dekarbonizavimui, pavyzdžiui, energijai imliose pramonės šakose arba automobilių pramonėje. Gali būti remiamos ir investicijos į projektus, tiesiogiai įtrauktus į bendriems Europos interesams svarbų projektą, Komisijos patvirtintą pagal SESV 107 straipsnio 3 dalies b punktą ir Komunikatą C(2021) 8481, ir įgyvendinamus įmonėse, kurios nėra MVI. Parama įmonėms, kurios nėra MVI, taip pat palengvinama Teisingos pertvarkos fondo lėšomis, be kita ko, nereikalaujant atlikti trūkumų analizės.**

Europos konkurencinė galia yra jos žmonės. Mūsų žmogiškasis kapitalas yra labai svarbus ES gerovei, jos ekonominiam atsparumui, našumo augimo didinimui ir sanglaudos skatinimui. Vienas iš **Igūdžių sąjungos**¹¹ tikslų – suteikti kvalifikacijos kėlimo ir perkvalifikavimo galimybių, *inter alia*, sukuriant ir pradedant naudoti **individualiąsias mokymosi sąskaitas**. Komisija parengs bandomąjį **Igūdžių garantijų** projektą. Pagal šią programą restruktūrizavimo procesuose dalyvaujantiems darbuotojams arba darbuotojams, kuriems gresia atleidimas iš darbo, bus teikiama galimybė toliau plėtoti savo karjerą kitoje įmonėje ar kitame sektoriuje. Atsižvelgiant į tai ir siekiant palengvinti pramonės prisitaikymą prie gamybos procesų ir produktų dekarbonizavimo, „**Europos socialinis fondas +**“ (ESF+), atsižvelgiant į jau esamas paramos galimybes, **keičiamas atskiru pasiūlymu dėl teisėkūros procedūra priimamo akto, kad būtų sudarytos palankesnės sąlygos igūdžių ugdymui, darbo vietų išsaugojimui ir jų kūrimui viso šio proceso metu, suteikiant lankstumo įgyvendinimui.**

Siekdama dar labiau padidinti **programos „InvestEU“** – ES pavyzdinės programos, skirtos investicijoms į ypatingos svarbos pramonės šakas skatinti, – **sverto poveikį** ir sustiprinti teisės aktuose jau numatytas perkėlimo galimybes, **Komisija siūlo sudaryti sąlygas perkelti išteklius iš ERPF ir Sanglaudos fondo į „InvestEU“** valstybių narių skyrius, kad būtų įgyvendinta nauja „InvestEU“ finansinė priemonė sanglaudos politikos tikslams pasiekti, kaip numatyta pasiūlyme iš dalies pakeisti „InvestEU“ reglamentą¹².

Be to, vykdant projektus, tiesiogiai dalyvaujančius patvirtintame BEISP, gali būti vėluojama, kai valstybės narės nusprendžia tokius projektus finansuoti iš sanglaudos fondų. ERPF finansavimo paraiškų teikimo procedūra, visų pirma kvietimų teikti pasiūlymus organizavimas ir paraiškų teikimas, yra papildoma veikla vykdant BEISP projektų atrankos procedūrą (taip pat skelbiant atvirus konkursus), kuri organizuojama nacionaliniu lygmeniu atrenkant valstybės pagalbos gavėjus pagal SESV 107 straipsnio 3 dalies b punktą. Todėl siūloma, kad valstybėms narėms būtų leidžiama laikantis valstybės pagalbos taisyklių tiesiogiai skirti ERPF ir ESF+ paramą projektams, tiesiogiai įtrauktiems į bendriems Europos

¹¹ COM(2025) 90 *final*.

¹² COM(2025)82 *final*.

interesams svarbų projektą, kurį Komisija patvirtino pagal SESV 107 straipsnio 3 dalies b punktą ir Komunikatą C(2021) 8481.

Be to, kas įmanoma iš dalies pakeitus teisės aktus, **Komisija ragina valstybes nares ir regionus** per laikotarpio vidurio peržiūrą vykdančias perprogramavimą:

- be 6 mlrd. EUR sanglaudos finansavimo, jau perskirto investicijoms į Europos strateginius sektorius ir technologijas, **padidinti paramą STEP**;
- **skiriant pagalbą įmonėms laikytis atrankesnio požiūrio**. Kai MVĮ skiriamas finansavimas paskirstomas pernelyg plačiai, jo poveikis gali sumažėti. Didesnis atrankumas leidžia geriau remti regionų ekonomikos modernizavimą ir įvairinimą, pavyzdžiui, susiejant paramą perspektyvių pramonės sektorių MVĮ su investicijomis į MTI ir skaitmeninių technologijų diegimu, stiprinant vietos klasterius ir žiedinius procesus skatinančių ES vertės grandinių vietos elementus arba geriau išnaudojant novatoriškus viešuosius pirkimus;
- **sutelkti dėmesį į novatoriškas proveržio įmones**, kad būtų sudarytos sąlygos inovacijų sklaidai, pažangiesiems dekarbonizuotiems gamybos pajėgumams, švarioms technologijoms, DI diegimui, padedant toms įmonėms, kurios prisideda prie Europos strateginių sektorių ir vertės grandinių, pavyzdžiui, dirbtinio intelekto, puslaidininkių ir kvantinių technologijų, pažangiųjų medžiagų, dekarbonizacijos, biotechnologijų, gynybos ar kosmoso technologijų. Tai turėtų apimti visapusišką pasinaudojimą biudžeto lėšų perkėlimo galimybėmis ir Europos inovacijų tarybos, kuri atranka didelį potencialą turinčius startuolius ir MVĮ šiose srityse, skiriamus pažangumo ženklus ir STEP ženklus;
- **padidinti paramą skaitmeniniams pajėgumams**, pavyzdžiui, DI, debesijai ir gigafabrikams, kad įmonės galėtų naudotis pažangiausia paslaugų infrastruktūra, būtina inovacijoms ir konkurencingumui;
- **pripažinti ir stiprinti didelių įmonių vaidmenį** regioninės plėtros srityje, nes jos pirmąją mokslinių tyrimų, inovacijų, žinių ir technologijų perdavimo kitoms savo vertės grandinės įmonėms srityse;
- **teikti finansavimą pagal kitas ES priemones atrinktiems strateginiams projektams**, kai tos kitos priemonės neturi pakankamo finansavimo visiems tiems projektams remti ir tie projektai gali būti perimami pagal sanglaudos politikos programas, kai jie yra pakankamai brandūs, kad būtų užtikrintas įgyvendinimas pagal politikos tvarkaraštį, ir kai jie yra naudingi šalies ir (arba) regiono pramonės strategijai. Tai pasakytina, pavyzdžiui, apie projektus, atrinktus Inovacijų fondui, bendriems Europos interesams svarbius projektus (BEISP) arba strateginius projektus pagal Ypatingos svarbos žaliavų aktą, Ypatingos svarbos vaistų aktą ir Nulinio ŠESD balanso pramonės aktą. Valstybės narės ir regionai turėtų siekti supaprastinti ir pagreitinti finansavimo procedūras pagal sanglaudos taisykles tokiems projektams, kuriems jau atliktos griežtos vertinimo procedūros;
- remti novatoriškų MVĮ plėtrą, kad jos virstų **mažomis vidutinės kapitalizacijos įmonėmis**;
- užtikrinti, kad sanglaudos lėšomis finansuojamos investicijos **padidintų atsparumą klimato kaitai**, be kita ko, laikantis ES pasirengimo krizėms strategijos ir integruotojo pasirengimo bei saugumo koncepcijos, kuri turėtų būti įtraukta į visų sričių ES politiką.

Gynyba ir saugumas

Dėl naujos geopolitinės aplinkos daug dėmesio reikia skirti mūsų ekonomikos atsparumui, pasirengimui ir gynybos pajėgumams, taip pat mūsų priklausomybės mažinimui. Dabar Europos Sąjunga turi priimti esminius sprendimus, kad galėtų teikti didesnę paramą savo gynybos pajėgumų plėtojimui ir ES gynybos pramonės konkurencingumui. Šios pastangos leis Sąjungai spręsti skubios paramos Ukrainai klausimą, kartu užtikrinant ilgalaikį žemyno stabilumą.

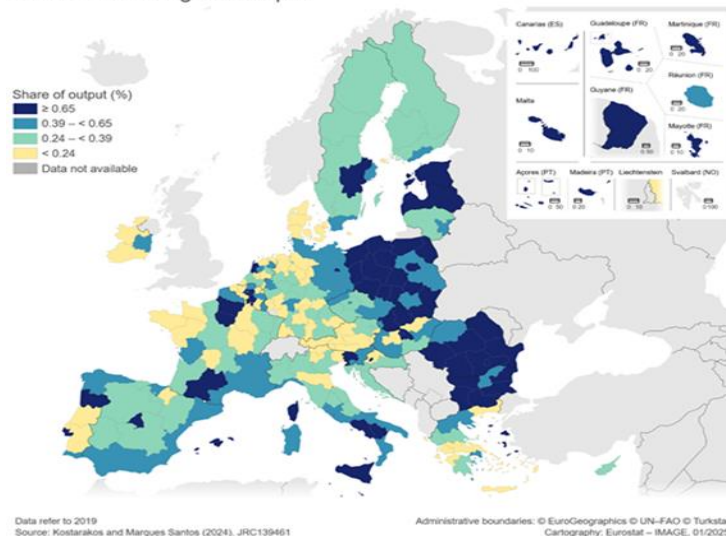
Komisija pasiūlė Europos Vadovų Tarybai neatidėliotino reagavimo priemonę – planą „REARM Europe“¹³, pagal kurį per ateinančius ketverius metus investicijoms į gynybą galėtų būti skirta ne mažiau kaip 800 mlrd. EUR, įskaitant išlaidas, kurių 150 mlrd. EUR būtų finansuojama SAFE lėšomis. Be šių svertų, prie šių bendrų pastangų gali dar labiau prisidėti Sąjungos biudžetas. Šiuo atžvilgiu Komisija paskelbė, kad pateiks pasiūlymų, kaip užtikrinti didesnę esamų ES priemonių lankstumą, kad būtų sudarytos sąlygos didesnėms investicijoms į gynybą.

Pagal sanglaudos politiką jau **finansuojamos su saugumu ir gynyba susijusios investicijos, kuriomis prisidedama prie regioninės plėtros**. Šiomis investicijomis remiamos dvejojo naudojimo technologijos ir infrastruktūra kariniam mobilumui didinti, taip pat visa gynybos pramonė: finansuojamos karinių technologijų inovacijos, gamybos pajėgumų didinimas ir tiekimo grandinės infrastruktūra, taip pat projektai energijos tiekimo kliūtims šalinti ir energijos tiekimo infrastruktūros projektai¹⁴. Gynybos pramonė neretai inicijuoja mokslinius tyrimus ir plėtrą, taip pat pramonės ekosistemas, kurios yra naudingos Europos regionams ir bendruomenėms. Politikos sutelkimas į teritorinius aspektus yra ypač svarbus siekiant skatinti regioninę sinergiją ir derinimą su vietos pranašumais, reaguojant į labai įvairią Europos gynybos ekosistemą.

¹³ Baltoji knyga dėl Europos gynybos parengties 2030 m., JOIN(2025) 120 *final*.

¹⁴ Sanglaudos fondai taip pat įvairiomis investicijomis prisideda prie ES vidaus saugumo, taip skatinant visapusišką ir integruotą požiūrį į saugumą ir pasirengimą.

Defence ecosystem Contribution to regional output

Nacionalinės, regionų ir vietos valdžios institucijos gali **savanoriškai pasinaudoti sanglaudos politikos laikotarpio vidurio peržiūra, kad pagal savo dabartines programas skirtų lėšų** naujiems prioritetams, įskaitant gynybos pajėgumų stiprinimą. Atsižvelgdama į 2025 m. kovo 6 d. Europos Vadovų Tarybos išvadas ir siekdama suteikti papildomų galimybių ir paskatų valstybėms narėms, norinčioms investuoti į savo gynybos pajėgumus, atitinkančius sanglaudos politikos tikslus, **Komisija siūlo sukurti du naujus konkrečius tikslus** pagal esamą Europos regioninės plėtros fondo (ERPF) ir Sanglaudos fondo paramos taikymo sritį. Šie konkretūs tikslai taip pat naudingi rytiniams pasienio regionams.

- Pirmasis naujas tikslas valstybėms narėms suteikia galimybę vykdant savo 2021–2027 m. programas pagal investicijų į darbo vietų kūrimą ir ekonomikos augimą tikslą **perprogramuoti sumas, skirtas gynybos sektoriaus įmonių gamybos pajėgumams didinti, be apribojimų, susijusių su geografija ar įmonės dydžiu**, kartu užtikrinant, kad būtų visapusiškai laikomasi ir toliau taikytinų valstybės pagalbos taisyklių. Tai leis sustiprinti bendrus Europos gynybos ir pasirengimo pajėgumus, atsižvelgiant į bendruosius sanglaudos politikos tikslus mažinti ekonominius, teritorinius ir socialinius skirtumus visoje ES.
- Antruoju nauju konkrečiu tikslu, susijusiu su gynyba, prisidedama prie **atsparios gynybos arba dvejopo naudojimo infrastruktūros kūrimo siekiant skatinti karinį mobilumą Sąjungoje**.

Atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos raginimą sparčiau sutelkti investicijų į Sąjungos gynybą finansavimą, **Komisija siūlo, kad pagal šį prioritetą įgyvendinamoms investicijoms, kurios remiamos perskirstant lėšas, 2026 m. būtų taikomas 30 % išankstinis finansavimas ir 100 % ES bendro finansavimo norma**.

Tinkami įgūdžiai yra labai svarbūs veiksmingam gynybos pajėgumui. Įgūdžių sąjungos kontekste nustatomi veiksmai, kuriais siekiama spręsti įgūdžių spragų ir kvalifikuotų darbuotojų trūkumo Europoje problemas; visų pirma pagal jos Įgūdžių paktą sukurta plataus

masto partnerystė gynybos ekosistemos srityje¹⁵. Prognozuojant įgūdžius Paktas padeda kolektyviai numatyti įgūdžių spragas, su kuriomis Europa susidurs, atsižvelgiant į pramonės įgūdžių poreikius ir demografinės įgūdžių prognozes ateinantiems penkeriems–dešimčiai metų. Juo siekiama modernizuoti kvalifikacijos kėlimo ir perkvalifikavimo programas, kad jos taptų patrauklesnės geriau įtraukiant ir ugdant specialistus ir didinant kvalifikuotų asmenų išlaikymą. Šiame kontekste ESF+ taip pat palengvins įgūdžių ugdymą gynybos pramonėje, suteikdamas daugiau lankstumo įgyvendinimui, **ESF+ reglamentą papildžius trečiu nauju prioritetu, kaip nurodyta atskirame pasiūlyme dėl teisėkūros procedūra priimamo akto**. ESF+ sutelkia visas turimas priemones šiam tikslui remti, įskaitant paramą profesiniam mokymui ir mokymuisi visą gyvenimą.

Be to, Komisija būsime pasiūlyme dėl teisėkūros procedūra priimamo akto pasiūlys iš dalies pakeisti STEP reglamentą ir susijusius teisės aktus, apimančius kelias ES programas, kad būtų įtrauktas ketvirtas STEP sektorius, susijęs su gynyba, kuris galėtų būti remiamas esamomis ES priemonėmis, visų pirma pagal programą „Europos horizontas“ ir Skaitmeninės Europos programą.

Galiausiai, valstybės narės taip pat raginamos **pasinaudoti dabartinėje teisinėje sistemoje numatyta galimybe savanoriškai perkelti joms pagal pasidalijamojo valdymo principą skirtus išteklius tiesiogiai valdomoms programoms, kuriomis siekiama gynybos ir saugumo tikslų**. Šiame kontekste perkėlimas į Europos infrastruktūros tinklų priemonės (EITP) karinio mobilumo paketą užtikrintų koordinuotas intervencines priemones karinio mobilumo koridoriuose, nurodytuose Baltojoje knygoje dėl gynybos. EITP reglamentas bus iš dalies pakeistas siekiant atspindėti tas pačias palankias išankstinio ir bendro finansavimo normas.

Įperkamas būstas

Būstas nėra tik pagrindinis poreikis, tai pagrindinė teisė. 2024–2029 m. politinėse gairėse pirmininkė U. von der Leyen pabrėžė, kad *„turime skubiai spręsti milijonų šeimų ir jaunimo būsto krizės problemą“* ir kad labai trūksta investicijų į socialinį ir įperkamą būstą ir tas trūkumas didėja. Tai itin svarbu siekiant remti žmones, stiprinti mūsų visuomenę ir socialinį modelį, kartu skatinant Europos konkurencingumą ir apsaugant mūsų demokratiją.

Pasibaigus finansų krizei būsto paklausa padidėjo, tačiau naujų ir renovuotų būstų pasiūla panašiu tempu nedidėjo. Dėl to gerokai padidėjo tiek būsto, tiek būsto nuomos kainos, tačiau kai kuriuose regionuose ir miestuose šie pokyčiai yra didesni. Tuo pat metu darbo užmokestis nepadidėjo tiek, kiek padidėjo būsto kaina. Dėl tokios nevienodos raidos didėja atotrūkis tarp įperkamo būsto prieinamumo ir gyventojų poreikių¹⁶.

Nors ši problema įvairiose šalyse ir regionuose yra nevienoda, jos poveikis yra plačiai paplitęs. Dėl didelių būsto sąnaudų daugeliui namų ūkių tenka neproporcingai didelę savo pajamų dalį skirti nuomai arba hipotekai, todėl kitoms būtinoms reikmėms, pvz., maistui, sveikatos priežiūrai ir švietimui, lieka mažiau ir kyla skurdo pavojus. 2023 m. vienas iš trijų namų ūkių, kuriems gresia skurdas, 40 % ar daugiau namų ūkių disponuojamųjų pajamų išleido būstui. Be to, suderinti veiksmai, kuriais siekiama sukurti daugiau įperkamo ir tvaraus

¹⁵ https://pact-for-skills.ec.europa.eu/about/industrial-ecosystems-and-partnerships/aerospace-and-defence_en.

¹⁶ https://unece.org/sites/default/files/2025-02/ECE-HBP-225_Housing%20Affordability_E_web.pdf.

būsto, taip pat padės žmonėms, patiriantiems rimtą energijos nepriteklių. 2023 m. 10,6 % europiečių negalėjo pakankamai apšildyti savo būsto. Be to, žmonėms reikia būsto, kuris yra atsparus klimato kaitai.

Dėl to, kad trūksta įperkamo būsto, vis daugiau namų ūkių patiria didelių sunkumų, tačiau tai taip pat susiję su konkurencingumu. Iš tiesų kai kuriose vietovėse Europos žmonėms kyla sunkumų pritraukti darbuotojų, nes būsto ir gyvenimo sąnaudos tose vietovėse yra neproporcingai didelės, palyginti su pajamomis.

Dėl didelių kainų tam tikruose miestuose viešojo sektoriaus įtaigoms taip pat kyla spaudimas dėl to, kad sunku pritraukti pagrindinių viešojo sektoriaus darbuotojų (mokytojų, slaugytojų, policininkų ir kt.). Įperkamo būsto trūkumas gali turėti platesnio masto socialinį poveikį, pavyzdžiui, tapti kliūtimi jaunosioms poroms įsikurti ir turėti vaikų arba būsimiems studentams, negalintiems susirasti įperkamo būsto, pasirinkti alternatyvias karjeros galimybes. Siekiant padėti valstybėms narėms spręsti šiuos klausimus, politinėse gairėse pasiūlytas suderintas požiūris, kuris turi būti išdėstytas **Europos įperkamo būsto plane**. 2025 m. sausio mėn. Europos Parlamentas įsteigė Specialųjį komitetą būsto krizės Europos Sąjungoje klausimais, kurio tikslas – išnagrinėti pagrindines būsto krizės priežastis ir pateikti politikos rekomendacijas dėl galimų sprendimų, kurie turi būti plėtojami ES lygmeniu. Į šias rekomendacijas bus atsižvelgta pateikiant Europos įperkamo būsto planą.

Įgyvendindama šią visą apimančią iniciatyvą Komisija įsipareigojo **sudaryti sąlygas valstybėms narėms padvigubinti planuojamas sanglaudos politikos investicijas į įperkamą būstą**. Sanglaudos politika jau padeda gerinti ES būsto sektorių – 2021–2027 m. programavimo laikotarpiu jai skirta 7,5 mlrd. EUR, visų pirma efektyviai energiją ir išteklius naudojančioms pastatams ir socialiniams būstams; be to, daugiau kaip pusė asignavimų jau skirta projektams. Atsižvelgiant į poreikių mastą ir neatidėliotinumą, taip pat į tai, kad valstybės narės jau plačiai naudojasi parama, **pastangos padvigubinti sanglaudos politikos paramą įperkamam būstui turi būti pradėtos jau nuo laikotarpio vidurio peržiūros**.

Taigi, **Komisija siūlo teisės aktų pakeitimus, kuriais siekiama spręsti didėjančio investicijų atotrūkio problemą išplečiant valstybių narių galimybes pagal savo 2021–2027 m. programas perprogramuoti investicijas, kuriomis skatinamos galimybės gauti įperkamą būstą**. Šiomis naujomis galimybėmis turėtų būti visapusiškai pasinaudojama investuojant pagal Naujojo europinio bauhauzo iniciatyvą.

Į tris politikos tikslus bus įtraukti atitinkami papildomi konkretūs tikslai, susiję su įperkamą būstu, taip valstybėms narėms ir regionams suteikiant lankstumo, priklausomai nuo jų programavimo struktūrų ir su būstu susijusių intervencinių priemonių esmės.

Siekdama užtikrinti tinkamą paskatą valstybėms narėms padidinti įperkamų būstų finansavimą iš turimų sanglaudos fondų asignavimų, **Komisija siūlo, kad šiai prioritetinei sričiai perskirtoms investicijoms 2026 m. būtų taikomas 30 % išankstinis finansavimas ir padidinta 100 % ES bendro finansavimo norma**.

Be to, Komisijos tarnybos kartu su Europos investicijų banku (EIB) parengė pavyzdinę finansinę priemonę, pagal kurią sanglaudos politikos finansavimas derinamas su EIB ir kitų tarptautinių finansų įstaigų ir nacionalinių skatinamojo finansavimo ir komercinių bankų ištekliais, siekiant remti investicijas į įperkamą būstą. Ši pavyzdinė finansinė priemonė gali gerokai padidinti sanglaudos politikos išteklių poveikį įperkamo būsto pasiūlai, nes bus pritrauktas privatusis ir lengvatinis finansavimas, suteikiant papildomą paskatą nacionalinėms

ir regioninėms valdžios institucijoms prisidėti prie tikslo 2021–2027 m. programavimo laikotarpiu padvigubinti sanglaudos politikos indėlį į įperkamą būstą.

Apibendrinant, **Komisija ragina valstybes nares ir regionus** per laikotarpio vidurio peržiūrą vykdančią perprogramavimą:

- per 2021–2027 m. ciklą **padvigubinti pagal programas skiriamą finansavimą įperkamam būstui;**
- **pritraukti tokį finansavimą finansinėmis priemonėmis, be kita ko, per būsimą europinę investavimo į įperkamą ir tvarų būstą platformą;**
- **paspartinti ir racionalizuoti leidimų išdavimo ir planavimo taisykles** vietos ir miestų lygmeniu, kad būtų paspartintas įgyvendinimas ir užtikrinta, kad investicijos greitai duotų rezultatų, o tai vėliau duotų ilgalaikės tvarios naudos, pavyzdžiui, mažas pajamas gaunantiems nuomininkams ir pirmą kartą būstą įsigyjantiems pirkėjams arba studentų apgyvendinimui;
- **remti naujojo europinio bauhauzo iniciatyvą atitinkančius būsto projektus.**

Hidrologinis atsparumas

Vanduo yra išteklius, gyvybiškai svarbus mūsų maisto, energetikos ir ekonomikos sistemų saugumui, tačiau tiek ES, tiek pasauliniu lygmeniu vandens ištekliams daromas vis didesnis taršos, biologinės įvairovės nykimo ir klimato kaitos sukeltas spaudimas, kuris jau neigiamai veikia vandens išteklius.

Vandens ir jūrų ekosistemų apsauga ir atkūrimas yra labai svarbūs siekiant užtikrinti vandens kokybę ir pakankamą vandens kiekį. Sveikos vandens ekosistemos, žalioji, mėlynoji ir pilkoji vandens infrastruktūra bei vandentvarkos sistemos yra ypatingos svarbos infrastruktūros objektai, kurie taip pat labai svarbūs mūsų konkurencingumui, gyvenimo kokybei, saugumo ir gynybos pajėgumams, kaip ir energetikos infrastruktūra. Mūsų vandens sistemoms kelia pavojų dažnesni ir didesnio masto potvyniai bei sausras, taip pat piktavališki išpuoliai, įskaitant kibernetinius. Veiksmingos vandens infrastruktūros trūkumas ir nepakankamas hidrologinis atsparumas gali pakenkti ES apsirūpinimo maistu saugumui ir maisto gamybai. ES turi apsaugoti šias ekosistemas ir infrastruktūrą didindama investicijas, o vandens tiekimo ir infrastruktūros srityje siekti bet kokiomis aplinkybėmis užtikrinti prieigą prie vandens ir vandens tiekimą mūsų piliečiams ir visuomenei.

ES sukūrė tvirtą tvaraus ir saugaus vandens išteklių valdymo teisinę sistemą, tačiau labai svarbu daryti tolesnę įgyvendinimo pažangą ir skubiai imtis ryžtingesnių veiksmų. Hidrologiniam atsparumui užtikrinti reikia pereiti nuo reaktyvaus krizių valdymo prie proaktyvaus, rizika grindžiamo valdymo ir geresnio pasirengimo.

2021–2027 m. laikotarpiu į vandens paslaugas ir geresnį nuotekų surinkimą bei valymą pagal sanglaudos politikos programas investuojama beveik 13 mlrd. EUR. Tačiau tam, kad būtų užtikrinta pakankama pažanga, būtinos papildomos viešojo ir privačiojo sektorių pastangos.

Todėl, siekdama tinkamai pabrėžti investicijų į hidrologinį atsparumą svarbą ir kryptingumą, **Komisija siūlo įtraukti konkretų tikslą, susijusį su saugios prieigos prie vandens, tvarios vandentvarkos ir hidrologinio atsparumo skatinimu.**

Siekdama užtikrinti tinkamą paskatą valstybėms narėms padidinti hidrologinio atsparumo finansavimą iš turimų sanglaudos fondų asignavimų, **Komisija siūlo, kad tokioms šiai prioritetinei sričiai skirtoms investicijoms, remiamoms perskirstant lėšas, 2026 m. būtų taikomas didesnis 30 % išankstinis finansavimas ir padidinta 100 % ES bendro finansavimo norma.**

Be to, **Komisija ragina valstybes nares ir regionus** per laikotarpio vidurio peržiūrą vykdančią perprogramavimą:

- **kurti hidrologiniai atsparią visuomenę**, labiau atkuriant vandens telkinius, diegiant gamtos procesais pagrįstus sprendimus, kuriais siekiama sumažinti potvynių riziką ir didinti ekosistemų pajėgumą saugoti vandenį, gerinant vandens ėmimo kontrolę ir didinant vandens naudojimo efektyvumą, didinant vandens infrastruktūros skaitmenizavimą ir pakartotinį vandens naudojimą, mažinant sausrų ir dykumėjimo poveikį, taip pat (kibernetiniam) saugumui kylančią riziką, mažinant taršą, be kita ko, užtikrinant atitiktį ES vandens *acquis*, įskaitant Miesto nuotekų valymo direktyvą.

Perėjimas prie švarios energijos

Dar viena sritis, kurioje sanglaudos politikos investicijomis prisidedama prie ES prioritetų įgyvendinimo, yra klimato srities veiksmai ir su klimato kaita susijusi pertvarka, į kurią pagal šią politiką investuojama daugiau kaip 110 mlrd. EUR.

Konkurencingumo kelrodyje, švarios pramonės kurse ir Įperkamos energijos veiksmų plane Komisija konkrečiai pristatė, kaip Europa galėtų atgauti savo konkurencingumą ir užtikrinti tvarią gerovę, ekonomikos augimą skatinančią dekarbonizaciją ir žiedžiškumą.

Sanglaudos fondai jau gali remti investicijas į klimato srities tikslus, tačiau turėtų būti toliau dedamos pastangos, kad dekarbonizacija būtų Europos pramonės augimo ir europiečių gerovės varomoji jėga. Atsižvelgiant į didelius investicijų poreikius, susijusius su perėjimu prie švarios energijos, valstybės narės turi toliau investuoti į pertvarką laikydamosi esamų klimatui skirtų išlaidų tikslų.

Nemaža parama teikiama energijos vartojimo efektyvumo, atsinaujinančiųjų išteklių energijos, miesto transporto infrastruktūros ir investicijų į geležinkelius projektams, kuriais bus tiesiogiai prisidedama prie išmetamųjų teršalų kiekio mažinimo ES. Pavyzdžiui, pagal sanglaudos politiką į energijos vartojimo efektyvumą investuojama 24 mlrd. EUR, įskaitant nemažą dalį būsto sektoriuje.

Investicijos į švarios, įperkamos energijos šaltinius ir investicijos į veiksmingesnę energijos vartojimą yra labai svarbios pereinant prie dekarbonizuotos ekonomikos ir Europos pajėgumui konkuruoti pasauliniu mastu, nes energijos kaina daro didelę įtaką pramonės sąnaudoms. 2021–2027 m. programose jau numatyta daugiau kaip 15 mlrd. EUR investicijų.

Atsižvelgdama į tai ir siekdama paspartinti pramonės dekarbonizavimą, kuris yra būtinas ES klimato tikslams pasiekti, **Komisija siūlo išplėsti ERPF paramos aprėptį, kad ji apimtų ir dekarbonizacijos projektus.** Tai ypač svarbu **projektams, kurie atrinkti taikant Inovacijų fondą, įsteigtą pagal apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemą (ATLPS), ir kuriems suteiktas suverenumo ženklas.**

Siekdama tinkamai akcentuoti investicijų į energetinio saugumo didinimą, perėjimo prie švarios energijos spartinimą ir netaislingo judumo skatinimą svarbą ir kryptingumą, **Komisija siūlo įtraukti konkretų tikslą, susijusį su energetikos jungčių ir susijusios perdavimo infrastruktūros skatinimu ir įkrovimo infrastruktūros diegimu** pasinaudojant ERPF ir Sanglaudos fondo išteklius.

Komisija siūlo, kad tokioms šiai prioritetinei sričiai skirtoms investicijoms, remiamoms persikrstant lėšas, 2026 m. būtų taikomas didesnis 30 % išankstinis finansavimas ir padidinta 100 % ES bendro finansavimo norma.

Šios aktyvesnės investicinės pastangos energijai imliems sektoriams suteiks galimybę gauti stabilesnių ir įvairesnių energijos šaltinių mažiau susiskaidžiusioje energijos vidaus rinkoje, o tai padidins jų tvarumą ir konkurencingumą. Be to, išplėtus ERPF paramą dekarbonizacijos projektams, energijai imlios pramonės šakos galės teikti pirmenybę didelio poveikio inovacijoms, atitinkančioms ES klimato tikslus. Kalbant apie įkrovimo infrastruktūrą, parama papildys Alternatyviųjų degalų infrastruktūros priemonę, sukurtą pagal Europos infrastruktūros tinklų priemonę.

Komisija ragina valstybes nares ir regionus per laikotarpio vidurio peržiūrą vykdančias perprogramavimą:

- **padidinti paramą švarioms technologijoms ir perėjimui prie švarios energijos, kad būtų paspartintas švarios energijos ir gamybos diegimas.** Šioje srityje labai svarbus elektros tinklų, jungčių ir energijos saugyklų modernizavimas siekiant užtikrinti tikrą energetikos sąjungą, taip pat elektrinių transporto priemonių įkrovimo prieigų sklaidą, o tai yra svarbus prioritetas pagal Automobilių pramonės sektoriaus veiksmų planą. Pagal sanglaudos politiką švarioms technologijoms 2021–2027 m. programose skiriama beveik 9 mlrd. EUR, o dėl daugiau kaip trečdalis šios sumos jau sudarytos projektų sutartys;
- **remti gamybos procesų ir produktų dekarbonizavimą, ypač regionuose, kuriuose yra energijai imlių pramonės šakų,** remiant pramonės pertvarką įvairiomis sanglaudos priemonėmis, įskaitant Teisingos pertvarkos fondą. Tai susiję ne tik su konkrečiais sektoriais, kuriems taikoma ES ATLPS, bet ir su tokiais sektoriais kaip automobilių sektorius, kuriuose vyksta dideli pramonės pokyčiai;
- **padidinti investicijas į pasirengimą su klimatu susijusioms nelaimėms,** prisitaikymą prie jų ir jų švelninimą, be kita ko, remiantis pasiūlymu dėl RESTORE ir tobulinamojo atkūrimo principu;
- **prisidėti prie švarios pramonės kurso,** pavyzdžiui, skatinant pirmaujančių rinkų plėtrą ES, nukreipiant išteklius į rizikos mažinimą ir spartinant vandenilio gamybos diegimą ES, taip pat **prie įperkamos energijos veiksmų plano,** teikiant paramą energetikos bendrijų užbaigimui, modernizuojant ES elektros tinklus ir jungtis, remiant surenkamųjų modulinių statinių statybos arba būsto, įmonių ir viešosios infrastruktūros energijos vartojimo efektyvumo priemonių plėtojimą, nes energijos paklausos mažinimas yra vienas iš pagrindinių įperkamo būsto ir pramonės konkurencingumo veiksmų;
- **stiprinti paramą kolektyviniams ir piliečių inicijuojamiems energetikos srities veiksams,** pavyzdžiui, energetikos bendrijų kūrimui, didinant administracinius gebėjimus teikti technines ir finansines konsultacijas.

Rytiniai pasienio regionai

ES rytiniai pasienio regionams, besiribojantiems su **Rusija, Baltarusija ir Ukraina**, kyla dvejopas uždavinys – didinti saugumą ir kartu atgaivinti savo ekonomiką, kurią neigiamai paveikė tiesioginiai ar netiesioginiai Rusijos agresijos karo prieš Ukrainą padariniai.

Atlikus laikotarpio vidurio peržiūrą, atitinkamų programų sanglaudos politikos ištekliai gali būti perskirstyti siekiant padidinti investicijas į gynybą ir platesnės ekonomikos konkurencingumą, kad būtų paskatintas jos atsigavimas.

Siekdama labiau skatinti investicijas šiuose regionuose sutelkti laikotarpio pradžioje, **Komisija siūlo, kad programoms, apimančioms Sąjungos rytinius pasienio regionus, būtų taikoma:**

- 100 % bendro finansavimo norma,
- papildomas išankstinis finansavimas, sudarantis 9,5 % visų programai skirtų asignavimų 2026 m.,
- ir 30 % išankstinio finansavimo norma 2026 m. sumoms, perskirstytoms naujiems per laikotarpio vidurio peržiūrą nustatytiems prioritetams (STEP, gynybai, būstui, hidrologiniam atsparumui ir perėjimui prie švarios energijos).

Šios paskatos taikomos tik tuo atveju, jei perskirstymas tiems naujiems prioritetams pasiekia ne mažiau kaip 15 % visų programos asignavimų. Jos netaikomos valstybių narių, kurios turi tiek nacionalinių, tiek regioninių programų, nacionalinėms programoms.

Gerovės puoselėjimas ir teisė pasilikti visose teritorijose, taikant kiekvienai vietai pritaiktą politiką

Kintančios socialinės, ekonominės ir geopolitinės aplinkos poveikis valstybėms narėms ir regionams labai asimetriškas ir priklauso nuo jų ekonominės specializacijos, geografinės padėties ir demografinės struktūros.

Daugeliui Europos regionų kyla iššūkių dėl **stagnuojančio ar lėtėjančio augimo** ir gerovės, o tai daro poveikį vietos paslaugų kokybei ir piliečių galimybėms. Sekdamos, kad visi piliečiai turėtų veiksmingą **teisę pasilikti** toje vietovėje, kurią jie laiko savo namais, Komisija ir valstybės narės turėtų kartu užtikrinti galimybę gauti gerą darbą ir naudotis pagrindinėmis viešosiomis paslaugomis, pavyzdžiui, švietimo ir sveikatos priežiūros. Tai ypač svarbu **ne miesto teritorijose** (kaimo, apleistose ir atokiose vietovėse) ir vietovėse, kuriose, kaip nustatyta, kyla specialistų ugdymo kliūčių¹⁷. Šiuo atžvilgiu didesnis sanglaudos politikos programų ir iniciatyvos LEADER pagal BŽŪP papildomumas, taip pat tvaraus turizmo skatinimas padėtų vietos bendruomenėms rasti vietos sprendimus, kaip pabrėžta ir neseniai paskelbtoje žemės ūkio ir maisto sektoriaus vizijoje. Veiksmais būtų sudarytos palankesnės sąlygos ne tik ūkininkavimo ir žuvininkystės sektoriuose, kad būtų skatinamos kitos verslo ir ekonominės galimybės, kartu valdant migracijos srautus, be kita ko, siekiant kovoti su gyventojų skaičiaus mažėjimu.

¹⁷ Kaip nurodyta komunikate „Specialistų potencialo išnaudojimas Europos regionuose“ https://ec.europa.eu/regional_policy/information-sources/publications/communications/2023/harnessing-talent-in-europe-s-regions_en.

Miestų vietovėse kyla savų iššūkių, susijusių su būsto įperkamumu, integracija į visuomenę, spūstimis ir tarša. Iš visų sanglaudos politikos lėšų 24 mlrd. EUR investuojama į **miestų plėtrą** ir miestai pirmąją dekarbonizacijos srityje. Reikėtų geriau išnaudoti miestų, taip pat miesto ir kaimo ryšių vaidmenį, kad būtų skatinama subalansuota regioninė plėtra; **Komisija** vėliau šiais metais **pateiks plataus užmojo miestų darbotvarkę**.

Pripažindama svarbų miestų vaidmenį siekiant ES tikslų, įveikiant vietos lygmens iššūkius ir stiprinant miesto ir kaimo ryšius, kad būtų skatinama subalansuota regioninė plėtra, **Komisija siūlo sustiprinti Europos miestų iniciatyvą ir suteikti galimybę ERPF išteklius perkelti Europos miestų iniciatyvai**. Tokiomis sumomis būtų remiami veiksmai, kurie būtų naudingi perkėlimą inicijuojančioms valstybėms narėms. **Komisija taip pat siūlo sukurti Europos miestų iniciatyvos pažangumo ženklą**, kad būtų galima pagal sanglaudos politikos programas teikti paramą EUI projektams, kurie buvo atrinkti, bet negalėjo būti finansuojami dėl išteklių trūkumo. Valstybės narės taip pat turėtų **galimybę ERPF lėšas perkelti iš savo programų** pagal investicijų į darbo vietų kūrimą ir ekonomikos augimą tikslą **Tarpreigionių investicijų į inovacijas priemonei**, taip suteikiant daugiau lankstumo naudojant išteklius.

Be **saloms ir atokiausiems regionams** jau būdingų suvaržymų, kuriuos lemia jų fizinis izoliuotumas bei atokumas nuo žemyninės dalies ir kurie daro poveikį darbo rinkai, transportui ir judumui, galimybėms gauti žaliavų ir energijos tiekimui, jiems kyla specifinių iššūkių dėl didesnių žaliavų ir energijos kainų, visų pirma prasidėjus karui Ukrainoje. Dėl tokio geografinio izoliuotumo tokioms teritorijoms taip pat gerokai sunkiau pereiti prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos. Be to, turizmo sektoriaus užtikrinamas sezoninis užimtumas neretai užmaskuoja patrauklių užimtumo galimybių vietos gyventojams trūkumą. Galiausiai, kai kurios salos ir atokiausi regionai nukentėjo nuo ekstremalių gaivalinių nelaimių, dėl kurių reikia didelių investicijų ne tik į atkūrimą po nelaimių, bet ir į prisitaikymą prie klimato kaitos ir atsparumo jai užtikrinimą. Siekdama padėti saloms ir atokiausiems regionams spręsti šias daugialypes problemas, Komisija pradės konsultacijas dėl saloms skirtos strategijos rengimo ir dėl atnaujintos atokiausiems regionams skirtos strategijos.

Taigi **Komisija ragina valstybes nares ir regionus** per laikotarpio vidurio peržiūrą vykdančią perprogramavimą:

- **stiprinti miestų vaidmenį siekiant daugelio ES tikslų**, pavyzdžiui, perkeliant lėšas, kuriomis stiprinama Europos miestų iniciatyva, arba didinant miestams skirtus išteklius. Tuo pat metu Komisija sieks skatinti plataus masto diskusijas dėl miestų darbotvarkės, kaip miestai galėtų prisidėti prie ES prioritetų įgyvendinimo;
- **įgyvendinti savo įsipareigojimus prisidėti prie Naujojo europinio bauhauzo iniciatyvos**, kurie iki šiol buvo įvykdyti tik iš dalies. Visos valstybės narės įsipareigojo prisidėti prie iniciatyvos įgyvendinimo savo 2021–2027 m. programomis, o 18 valstybių narių įtraukė naujojo europinio bauhauzo principą į atrankos kriterijus ir kvietimus teikti projektus. Naujojo europinio bauhauzo vertybės natūraliai papildo paramą įperkamam būstui ir tvariai miestų plėtrai, įskaitant miestų centrų pertvarkymą, kultūros paveldo renovaciją ir žaliosios infrastruktūros gerinimą.

3. Stipresnės administracijos, kurios taiko paprastesnes, lankstesnes ir veiksmingesnes taisykles

Siekiant užtikrinti, kad sanglaudos politika padėtų siekti nustatytų tikslų, ji turi išnaudoti tiek viešojo administravimo, tiek privačiojo sektoriaus pajėgumus įgyvendinant politiką ir investicijas, kurias galima sutelkti panaudojant sanglaudos politikos lėšas. Tam reikia imtis veiksmų, kuriais būtų stiprinami administraciniai subjektų, dalyvaujančių įgyvendinant politiką, gebėjimai platesniu mastu, o ne tik sanglaudos politikos įgyvendinimo srityje; be to, supaprastinimo priemonėmis sumažinus administracinę naštą, galima paspartinti ir palengvinti sanglaudos finansavimo panaudojimą.

Reformos ir administraciniai gebėjimai

Iš patirties matyti, kad viešojo administravimo institucijų pajėgumas valdyti ES finansavimą yra būtina veiksmingo ir efektyvaus tų išteklių panaudojimo sąlyga. Daug nuveikta pasitelkiant sanglaudos programų, EGADP ir kitų Komisijos iniciatyvų techninę pagalbą arba specialias programas, skirtas lėšas valdančioms administracijoms stiprinti ir modernizuoti.

Veiksmų gairės su specialiais veiksmų planais visos sanglaudos politikos ekosistemos administraciniais gebėjimams gerinti šiuo metu įgyvendinamos arba baigiamos rengti 15 valstybių narių, visų pirma tose administracijose, kurioms ilgainiui kilo iššūkių, susijusių su jų gebėjimu panaudoti ES finansavimą. Administracinių gebėjimų stiprinimo veiksmų gairės yra strateginiai dokumentai, kuriuose pateikiama poreikių ir iššūkių analizė, veiksmai, kaip šiuos klausimus spręsti, ir atsakingi subjektai, siekiant sukurti strategišką požiūrį į išteklių panaudojimą techninei pagalbai ir gebėjimų stiprinimui. Laikotarpio vidurio peržiūra suteikia galimybę įvertinti šių strategijų įgyvendinimo pažangą, prisiimti aiškų įsipareigojimą ją paspartinti ir nustatyti tinkamas rėmimo priemones teikiant techninę pagalbą, be kita ko, pagal techninės paramos priemonę.

Siekiant padėti viešojo administravimo institucijoms gerinti savo gebėjimus ir veiksmingumą, **Komisijos pasiūlyme paaiškinama, kad išlaidos, susijusios su reformų parengiamaisiais veiksmais, bus tinkamos finansuoti, įskaitant atskiras reformas** (t. y. reformas, vykdomas be investicijų).

Investicijų spartinimas užtikrinant supaprastinimą ir lankstumą

Kartu Komisija žino, kad norint teikti lankstesnę ir tikslingesnę paramą, reikia dėti daugiau pastangų reglamentavimo struktūrai supaprastinti.

Pagrindiniai Komisijos prioritetai – supaprastinti ir palengvinti administracinę naštą paramos gavėjams ir, svarbiausia, ekonominės veiklos vykdytojams, pvz., MVI. Kaip numatyta konkurencingumo kelrodyje, Komisija dės beprecedentes supaprastinimo pastangas, be kita ko, pagal sanglaudos politiką.

Kartu su šiuo komunikatu **Komisija** pasiūlymu dėl teisėkūros procedūra priimamo akto **pateikia keletą supaprastinimo ir lankstumo priemonių**, kaip antai:

- **užtikrinti sklandų išteklių perskirstymą ES prioritetams**, supaprastinant dabartines taisykles, pagal kurias didelė asignavimų dalis turi būti susieta su konkrečiomis prioritetinėmis sritimis. Komisija siūlo nustatyti **lankstesnius paramos**

telkimo pagal temas reikalavimus, susijusius su asignavimais naujiems prioritetams¹⁸ ir su įnašų klimato srityje iš ERPF ir Sanglaudos fondo apskaičiavimu (laikantis bendrų reikalavimų);

- siekdama užtikrinti, kad naujų investicijų užbaigimo ir mokėjimo prašymų bei kompensavimo sistema atitiktų paskirtį ir neatgrasytų nuo politikos kryptingumo didinimo ir modernizavimo, **Komisija siūlo visoms programoms, pagal kurias atliekant laikotarpio vidurio peržiūrą bent 15 % programos asignavimų perskirstoma investicijoms STEP, gynybos, įperkamo būsto, hidrologinio atsparumo ir perėjimo prie švarios energijos srityse, skirti 5 % vienkartinį išankstinį finansavimą; taip pat vieniems metams nukelti sanglaudos politikos tinkamumo finansuoti pagal šias programas pabaigos datą¹⁹;**
- siekiant palengvinti Teisingos pertvarkos fondo įgyvendinimą, panaikinami jo programų keitimo ir veikimo apribojimai:
 - TPF bus taikomas **pažangumo ženklo mechanizmas**, todėl pagal kitas ES priemonės atrinktiems projektams, kuriems trūksta finansavimo, bus taikoma **supaprastinta atrankos procedūra**;
 - Komisija **derina veiksmus su Inovacijų fondo lėšomis remiamų projektų galimybėmis**, o tai leidžia investuoti į iškastinio kuro gamybą, perdirbimą, transportavimą, platinimą, saugojimą ar deginimą, **su sąlyga, kad šiems projektams būtų suteiktas Inovacijų fondo suverenumo ženklas**;
 - **keisti** teisingos pertvarkos planuose nustatytas **rodiklių siektinas reikšmės** bus galima per visą įgyvendinimo laikotarpį, kartu išlaikant įsipareigojimą užtikrinti poveikio klimatui neutralumą ir laipsniškai atsisakyti iškastinio kuro.

Be pirmiau nurodytų supaprastinimui skirtų teisėkūros priemonių, **Komisija ragina valstybes nares ir regionus** per laikotarpio vidurio peržiūrą vykdant perprogramavimą:

- **sudaryti palankesnes sąlygas naudotis veiklos rezultatais grindžiamais mechanizmais**, pavyzdžiui, supaprastinto išlaidų apmokėjimo ir su išlaidomis nesusijusio finansavimo taisyklėmis;
- **ne vėliau kaip 2025 m. birželio mėn. nustatyti EGADP projektus, kuriems kyla pavojus, kad jie nebus užbaigti iki 2026 m. rugpjūčio mėn., ir kurie gali būti finansuojami ERPF arba SF lėšomis**. Todėl galimuose ERPF, SF ir TPF programų pakeitimuose, kurie atlikus laikotarpio vidurio peržiūrą turi būti pateikti, kai tik teisėkūros institucijos priims prie šio komunikato pridėdamą pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo akto, būtų galima į šiuos projektus atsižvelgti. Dėl projektų, kurie turi būti finansuojami ERPF, SF ir TPF lėšomis, valstybės narės turi prašyti atitinkamai iš dalies pakeisti jų ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus ir įtraukti nuostatas, kuriomis užtikrinama, kad tokiems projektams nebūtų taikomas dvigubas finansavimas.

¹⁸ Atsižvelgiant į tai, kad dekarbonizacijos ir konkurencingumo tikslams pasiekti reikia daug investicijų, valstybės narės turi toliau investuoti į projektus, kuriais tiesiogiai prisidedama perėjimo prie neutralaus poveikio klimatui ir perėjimo prie švarios energijos, laikantis Reglamento (ES) 2021/1060 6 straipsnyje nustatytų reikalavimų, kurie bus toliau taikomi siekiant išlaikyti su klimatu susijusių investicijų lygį.

¹⁹ Rytiniams pasienio regionams toliau taikomos jiems skirtame šio komunikato skirsnyje nurodytos paskatos, kurios negali būti taikomos kartu su šioje dalyje nurodytomis paskatomis.

Įgyvendindamos šio komunikato 2 skirsnįje siūlomas naujas galimybes įmonėms, valstybės narės turi užtikrinti, kad būtų laikomasi taikytinų Sąjungos valstybės pagalbos taisyklių ir kad finansavimas būtų būtinas nustatytiems poreikiams patenkinti ir būtų apribotas tik tuo, kas tikrai būtina. Todėl Komisija pradėjo viešas konsultacijas dėl švarios pramonės kurso valstybės pagalbos sistemos, kuria būtų išplėstos galimybės remti MVĮ ir įmones remiamose vietovėse, taikymo srities, taip pat tam tikromis sąlygomis būtų leidžiama teikti pagalbą didelėms įmonėms neremiamose vietovėse.

4. Išvados

Būsimoje DFP dabartinė padėtis išlikti negalės. Kitame ilgalaikiame biudžete teks spręsti dabar įsigalėjusio sudėtingumo, trūkumų ir nelankstumo problemą, taip pat reikia kuo labiau padidinti kiekvieno išleidžiamo euro daromą poveikį, sutelkiant dėmesį į ES prioritetus ir tikslus, dėl kurių ES veiksmai yra reikalingiausi.

Tačiau pirmųjų tos DFP rezultatų galima tikėtis tik 2028 m. Sąjunga laukti negali. Ji turi veikti dabar ir kuo geriau bei plačiau išnaudoti dabartinį finansavimo ciklą. Kadangi sanglaudos politika yra pagrindinė Sąjungos investicijų sritis, **labai svarbu pasinaudoti laikotarpio vidurio peržiūros galimybe siekiant šią politiką modernizuoti**, kad ją įgyvendinant būtų atsižvelgiama tiek į esamus, tiek į naujus prioritetus, ir paspartinti jos įgyvendinimą, kad kuo greičiau būtų padarytas didesnis poveikis.

Šiuo komunikatu valstybės narės raginamos pakoreguoti savo esamas programas, kad sanglaudos politikos investicijomis būtų kuo labiau prisidedama prie Sąjungos politinių prioritetų įgyvendinimo.

Didžiausia pagal sanglaudos politiką remiamų investicijų dalis tebėra suderinta su naujaisiais ES prioritetais, ar tai būtų poreikis panaikinti inovacijų atotrūkį ir stiprinti konkurencingumą, didinti paramą dekarbonizacijai ir žiedinei ekonomikai, ar finansuoti pagrindinius infrastruktūros objektus ir nulinio ŠESD balanso technologijas. **Tačiau, kaip paaiškinta šiame komunikate, galima nuveikti daugiau.**

Konkurencingumo ir inovacijų, skaitmeninės ir žaliosios pertvarkos, saugumo ir strateginio savarankiškumo (įskaitant gynybą) srityse arba teikiant geriau pritaikytas politikos priemones, įskaitant pagrindines viešąsias paslaugas atokesnėse vietovėse, politika gali būti atrankesnė, kryptingesnė, užtikrinant didesnę Europos pridėtinę vertę.

Taip pat **labai svarbu toliau stiprinti sanglaudos principus, kad būtų užtikrintas didesnis poveikis ir didesnis veiksmingumas taikant paprastas bei lanksčias taisykles ir laikantis vietos poreikiais grindžiamo požiūrio ir specialiai pritaikytos politikos.** Siekiant šio tikslo labai svarbu įgyvendinti **partnerystės** su nacionalinėmis, regioninėmis ir vietos valdžios institucijomis **principą**, kai regionams ir miestams tenka svarbus vaidmuo.

Prie komunikato pridedamas pasiūlymas dėl teisėkūros procedūra priimamo akto, kuriuo būtų sudarytos sąlygos jau dabar modernizuoti sanglaudos politiką dabartinių programų naudai. Siekiant padaryti didžiausią poveikį sanglaudos politikos veiksmingumui ir aktualumui, atsižvelgiant į dabartines geopolitines aplinkybes, **būtina, kad teisėkūros institucijos priimtų pasiūlymus dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų kuo greičiau.**

Komisija ragina valstybes nares, regionus, vadovaujančiasias institucijas, taip pat Europos Parlamentą ir Europos regionų komitetą konstruktyviai dalyvauti šioje diskusijoje, o valstybes nares ir Europos Parlamentą – paspartinti teisėkūros darbą, siekiant užtikrinti, kad sanglaudos principas bei sanglaudos politika ir toliau būtų Europos projekto pagrindas.

Komisija apsvaustys galimybę iki vasaros pateikti **gaies dėl galimybių supaprastinti ataskaitų teikimą Komisijai ir dėl esamų nuostatų aiškinimo** siekiant sumažinti netikrumą, kuris gali atgrasyti nuo sanglaudos fondų remiamų investicijų.

Valstybės narės ir regionai raginami pateikti programų pakeitimus per du mėnesius nuo peržiūrėtu teisės aktu įsigaliojimo. Komisija yra pasirengusi padėti nacionalinėms ir regioninėms valdžios institucijoms rengti programos pakeitimus. Komisija įvertins siūlomus pakeitimus ir glaudžiai bendradarbiaus su valdžios institucijomis, siekdama užtikrinti, kad peržiūrėtos programos būtų priimtose per du mėnesius nuo tos dienos, kai nacionalinės ar regioninės valdžios institucijos pateiks pakeitimus. **Tikslas – kuo greičiau ir ne vėliau kaip iki 2025 m. pabaigos užbaigti perprogramavimo procesą atliekant laikotarpio vidurio peržiūrą,** kad valstybės narės, regionai ir vietos valdžios institucijos galėtų pradėti įgyvendinti patikslintas programas nuo 2026 m. ir per antrąją dabartinės DFP ciklo pusę²⁰.

Be to, **Komisija ragina valstybes nares pradėti vykdyti bendrą pagrindinių investicijų,** remiamų sanglaudos fondų lėšomis, **stebėseną** nacionaliniu ir regioniniu lygmenimis, glaudžiai bendradarbiaujant su Komisija. Daugiausia dėmesio būtų skiriama svarbioms prioritetinėms sritims, kad būtų galima geriau valdyti ir paspartinti įgyvendinimą ir užtikrinti, kad tikslai būtų pasiekti laiku. Tai ir toliau turėtų būti lengvas procesas, vykdomas kartu su supaprastintu valstybių narių duomenų perdavimu ir ataskaitų teikimu Komisijai, plačiau sujungiant nacionalines ir ES finansinės atskaitomybės sistemas.

Ne vėliau kaip 2025 m. liepos mėn. Komisija taip pat surengs **dialogą įgyvendinimo klausimais**²¹ su suinteresuotaisiais subjektais, susijusiais konkrečiai su sanglaudos politika. Šis dialogas, kuris yra nauja priemonė, padės įvertinti sanglaudos politikos įgyvendinimo pažangą, apibendrinant laimėjimus, nustatant geriausią praktiką ir pripažįstant kliūtis, susijusias su esamomis taisyklėmis ir jų įgyvendinimu. Be to, per dialogą bus siekiama konkrečių rekomendacijų, kaip pagerinti ir supaprastinti įgyvendinimo procesus, užtikrinant didesnę suderinamumą su ES tikslais.

Kaip nurodyta komunikate „Rengiantis kitai daugiametei finansinei programai“²², siekiant formuoti kitą ilgalaikį ES biudžetą, būtina bendra pagrindinių iššūkių analizė ir glaudus bendradarbiavimas atsižvelgiant į rengiamą Komisijos pasiūlymą. Stiprus ir

²⁰ Vadovaujančioji institucija gali pateikti prašymą dėl viso papildomo išankstinio finansavimo, susijusio su naujų teisės aktų taikymu, kai tik Komisija priima pakeistą programą, pagal kurią sumos perskirstomos naujiems prioritetams. 2025 m. prašoma išankstinio finansavimo suma bus įskaiciuota į 2025 m. N+3 siektinas reikšmes.

²¹ Apibrėžta komunikate „Paprastesnė ir greitesnė Europa. Komunikatas dėl įgyvendinimo ir supaprastinimo“, COM(2025) 47 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=celex:52025DC0047>.

²² Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Europos Vadovų Tarybai, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui *Rengiantis kitai daugiametei finansinei programai*, COM(2025) 46 final, 2025 2 11.

veiksmingas ES biudžetas yra bendras interesas. Todėl pasiūlymas dėl kitos finansinės programos bus grindžiamas plataus masto konsultacijomis, politinio, institucinio ir suinteresuotųjų subjektų lygmens įžvalgomis, įskaitant aktyviu piliečių dalyvavimą ir svarstymus dėl galimos narystės ES.

Priimant sprendimus, ką ir kaip finansuoti dėl mūsų bendros ateities, ypač svarbu nuolat tęsti struktūrinį dialogą su skirtingų lygmenų valstybių narių atstovais visoje Europoje. Šiomis aplinkybėmis Komisija įvairiais lygmenimis dalyvaus įtraukiamo procese rengdama kitą daugiametę finansinę programą.

Kita daugiametė finansinė programa **privalo nutiesti kelią stipresnei, į ateitį orientuotai Sąjungai.**